

НОВЫЯ ЭМОЦЫІ Ў СТАРЫХ ТЭКСТАХ

Гутарка ў антракце

ЛЮДМІЛА ГРАМЫКА

Дзяржаўна-прыватнае партнёрства, пра якое шмат гаварылі сёлета, мела канкрэтнае ўвасабленне на Міжнародным форуме тэатральнага мастацтва «Тэарт». Нядаўна створанаму Цэнтру візуальных і выканальніцкіх мастацтваў руку дапамогі працягнулі з двух бакоў. Міністэрства культуры падтрымала ініцыятыву групы апантаных тэатрам людзей, «Белгазпрамбанк» паспрыяў здзяйсненню задумы. Падобны вопыт пакуль не надта распаўсюджаны ў нашай краіне. Да таго ж, варта падкрэсліць, з камерцыйнымі мэтамі ён найпрост не злучаны. Ды толькі пяты па ліку тэатральны сезон аквечаны падзеямі нешараговымі. А магчымасць паглядзець на мінскіх падмостках шэдэўры сусветнага тэатральнага мастацтва звязана і з творчым клопатам старшыні праўлення «Белгазпрамбанка» Віктара Бабарыкі. Пра асаблівае такога роду стасункі мы з ім гутарылі, калі яшчэ не аціхлі тэатральныя страсці, што віравалі на сталічных сцэнічных пляцоўках цягам кастрычніка.

Віктар Дзмітрыевіч, здаецца, вы не толькі зрабіліся зайнятым тэатрам — усё больш упэўнена набываеце статус тэатральнага дзеяча. Кожная восень для вас цяпер асветлена тэатрам. А якія спектаклі пры гэтым даводзіцца глядзець? Магчыма, варта падумаць пра пэўныя вынікі, пра плён вашых намаганняў?

— Цягам пяці гадоў, як мы займаемся тэатрам, ідуць пошукі фестывальнага фармату. Але ж упэўненасці ў тым, што ён абраны правільна, дагэтуль няма. Мы спрабавалі рабіць тэматычныя паказы, разам з «Белгазпрамбанкам» «Глязелі Шэкспіра», потым Чэхава. Двойчы прымалі ўдзел у «Панараме». Шукалі кропкі судакранання з расійскай «Залатой маскай». І штораз фестываль меў свае плюсы і мінусы. Сёлета быў зроблены яшчэ адзін адметны крок.

Асноўным арганізатарам «Тэарта» стаў Цэнтр візуальных і выканальніцкіх мастацтваў, створаны пры ўдзеле Міністэрства культуры і з нашай дапамогай. Па сутнасці, была ажыццёўлена спроба зрабіць свайго роду інстытут, дзе прапагандай і распаўсюджваннем тэатральнага мастацтва займаюцца прафесіяналы. Вядома, усё гэта было звязана з пэўнымі рызыкамі. Але ж мяне найбольш хвалявалі пытанні, ці не стоміцца публіка глядзець спектаклі цягам трох тыдняў, ці ўспрыме такі аб'ём інфармацыі. А як будучы напаўняцца глядзельныя залы? Вядома, праблемы існавалі. І гэта натуральна. Аднак плён сёлета тэатральнага калейдаскопа таксама відавочны: мы насамрэч паказалі шэраг цікавых наватарскіх спектакляў, прадставілі сцэнічныя накірункі, пра якія ў нас маюць даволі слабае ўяўленне.

На мой погляд, нам не хапіла выразна акцэнтаванай зваротнай сувязі з усімі — з глядачамі, прафесіяналамі, крытыкамі. Хочацца сістэмна абагульніць досвед нашага ўдзелу ў тэатральнай справе. Але ж, безумоўна, рухацца ёсць куды. Можна дамагацца, каб на гэтым фестывалі адбываліся еўрапейскія або сусветныя прэм'еры, каб новыя спектаклі даходзілі да Беларусі максімальна хутка. Нам цікава ўбачыць і зразумець рэакцыю публікі. Магчыма, дзеля гэтага варта адкрыць дыскусійную пляцоўку ў рамках форуму. Вельмі спадзяюся, што неўзабаве Цэнтр упэўнена стане на ногі. Хоць пакуль яшчэ незразумела, якім чынам ён увойдзе ў сістэму беларускага тэатральнага жыцця. І наколькі трывалым будзе дзяржаўна-прыватнае партнёрства.

Такім чынам, галоўным аб'ектам вашай увагі з'яўляецца публіка, а намаганні маюць адукацыйную і культуралагічную скіраванасць?

— Нам важна, каб беларускія глядзельныя залы былі сугучнымі сусветным, еўрапейскім. Каб фестывальныя спектаклі прываблівалі публіку, а хадзіць у тэатр было модна. Бо гэта самы блізкі чалавеку від мастацтва, здатнасць думаць і суперажываць з'яўляецца неабходнай патрэбай розуму і душы чалавечай. Мы хочам гранічна пашырыць глядзельную залу для «сярэдняга класа», таму што ягонае фарміраванне і развіццё павінна вызначацца не толькі ў тэрмінах эканамічных, але і як сукупнасць духоўных і інтэлектуальных уласцівасцей і якасцей. Паказаныя на фестывалі спектаклі гэтым мэтам адпавядалі. Да таго ж частка глядачоў ужо пэўным чынам выхаваная. Спачатку глязелі спектаклі «Панарамы», Тэатральных тыдняў, потым хадзіць у тэатр зрабілася неабходнасцю. І гэта цудоўна! Яны натуральна апынуліся ў цэнтры падзей, сочаць за развіццём сцэнічнага мастацтва. Успрымаюць яго як нейкую дзёю, што ўтрымлівае элементы цікавасці і навізны. Уласна кажучы, жаданнем пашыраць глядацкае кола, узбагачаць і развіваць публіку жывіцца наша асноўная ідэя.

Чаго вы чакаеце ад сустрэчы з тэатральным мастацтвам?

— Перакананы, што тэатральнае мастацтва скарачае адлегласць паміж думкамі і эмоцыямі. Адбываецца вельмі ярка

ОСТА АЛКСАНДРА ДЕМПРЬЕВА.

«Гук цішыні». Новы рыжскі тэатр (Латвія).

першая рэакцыя. Эмацыйны складнік больш моцны, чым, напрыклад, пры чытанні кнігі. Эмоцыя паступова пераходзіць у аналіз, а потым здараюцца змешаваны і сэнсавыя неспадзеўкі. Чакаў, што будзе так, а тут зусім іначай... Гэты момант для мяне вельмі важны, іншае ўспрыманне, інакшая трактоўка ў тэатры нашмат каштоўней, чым мае ўласныя. Адрозніе ўзнікае жаданне зразумець: чаму так сталася, чаму так адбылося? Адметныя эмацыйныя адценні, таксама адрозныя ад звыклых чаканняў. Цікава, калі герой паўстае носьбітам уласнай ідэалогіі, сваёй ідэі. Моцныя асобы рэдка бываюць спрэс белымі або спрэс чорнымі. Дый убачыць новую эмоцыю ў старым тэксе нашмат карысней, чым проста пацвердзіць ранейшае ўспрыманне. Лепш зірнуць на звыклых рэчы па-іншаму, з акцэнтамі, набліжанымі да сённяшняга дня. Галоўнае, каб эмоцыі і новы сэнс суправаджаліся мастацкімі ўзрушэннямі. Усім нам важна яшчэ раз пераканацца, што сучасны свет шырокі, разнастайны, а мы з'яўляемся ягонай часткай. Але ж каб усвядоміць сябе «часткай», трэба ўзняцца ўгару і агледзець цэлае. Дарэчы, гэта таксама і з'яўляецца асноўнай мэтай і задачай нашых фестываляў.

У тэатры для вас галоўнае — эмоцыя?

— Эмацыйны інтэлект, галоўны складнік любога інтэлекту, закладваецца ў дзяцінстве. Адпаведна — тут, на гэтай тэрыторыі, нашымі людзьмі, прыродай. Адною з мэтай фестывалю можа быць развіццё і фарміраванне гэтага самага інтэлекту. Закладзены зараз, ён сфарміруецца і раскрыецца праз дзесяць гадоў. Я пра тое, што проста зрабіць камерцыйна паспяхова праект, мабыць, не вельмі цікава.

Калі ставіце задачу ўзняцца «над» матэрыяльнай рэчаіснасцю, гэта абнадзейвае. Таму што ў наш час менавіта ў судакрананні з камерцыйнасцю мастацтва для многіх заканчваецца. — У нашых колах часта дыскусуюцца пытанне: варта казаць пра дабрачыннасць уголас або не варта? Але я да гэтага падыходжу зусім з іншага боку. Калі дзяржава хоча, каб была дабрачыннасць, каб у грамадстве існавалі свае Савы Марозавы, трэба зрабіць так, каб яны існавалі. І проста неабходна думаць, як іх дзеля гэтага зматываваць. А мы спрабуем пад-

крэсліваць, што дабрачыннасць заўсёды скіраваная вонкі, і толькі. Але ж дзеля таго, каб прапіраць банк, не трэба нічога ствараць, фінансаваць. Бо на фестывальныя грошы мы флэрамі здатны заклеіць увесь Мінск. Выдаткі несупастаўныя. Насамрэч, што нам трэба? Прыкра, калі ўсё зводзіцца да таварна-грашовых адносін. Калі прапанава: давайце зробім што-небудзь вялікае, прыгожае, істотнае для мастацтва, — выклікае падазронасць. Потым прывозім спектакль на фестываль, дык нам яшчэ за арэнду даводзіцца плаціць. Нехта на гэтым таксама хоча грошы зарабіць. Парадокс.

Каб існавалі «дабрачынныя пляцоўкі», усе павінны зразумець, што робяць карысную для грамадства і для глядачоў справу. Цікава, што гэта больш хвалюе вас і менш — тэатральную грамадскасць.

— Так. Не звязаныя сацыяльнай адказнасцю, мы забываем, дзеля каго гэта робіцца. Важна, каб арганізатары любога праекта думалі не толькі пра ўласны дабрабыт, пра ўласны тэатр, але і пра спажываўцоў. На самай справе любы від мастацтва мае тры абавязковыя складнікі: аўтара, сам прадмет мастацтва і глядачоў. Перакананы, калі хтосьці гаворыць: «Я ствараю для сябе», — гэта няпраўда. Не бывае мастацтва «для сябе». Калі б такое існавала, дык, пэўна, змяшчалася б у галаве асобнага чалавека. А калі ствараеш, абавязкова маеш на ўвазе некага. Калі хтосьці потым кажа: «Я зрабіў, і мне напляваць на рэакцыю публікі», — гэта таксама няпраўда. Проста рэакцыя бывае не такая, на якую разлічваеш. Так і нам не трэба забывацца: тое, што робім, — ва ўсіх праектах, — распаўсюджваецца звонку. Прамень мастацтва скіраваны на глядачоў. Чым больш цікавага і адметнага можна ўбачыць на сцэне, тым больш цікавымі і прыгожымі будучы ў зале глядачы. Мы не з'яўляемся часткай тэатральнага асяродка і не ставім мэту «ў адзін крок», магчыма таму нам лёгка засяродзіцца на публіцы.

Дарэчы, у нашай эканамічнай праграме пазначана: «саздзейнічанне развіццю сярэдняга класа». У стасунках з тэатрам задача можа быць сфармулявана наступным чынам: «саздзейнічанне развіццю культурнага асяродка». І гэта насамерч для нас вельмі важна. ▲